

В І Д З И В**офіційного опонента**

кандидата економічних наук, доцента Біленка Юрія Івановича на дисертацію Костюченко Наталії Петрівни на тему „Вплив політики ЄЦБ на зайнятість в Європейському Союзі в умовах боргової кризи”, подану на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.02 – світове господарство і міжнародні економічні відносини

1. Актуальність теми дисертації

Надійність та стабільність банківської системи має важливе значення для суспільства в цілому, адже саме банки відіграють основну роль в утворенні оптимального середовища для мобілізації й вільного переливу капіталів, нагромадженні коштів для структурної перебудови економіки, розвитку підприємництва. Водночас усебічне розкриття їхніх потенційних можливостей у реалізації функції фінансового посередництва на ринку значною мірою визначається особливостями структурної організації банківської системи країни, яка забезпечує складний механізм практичної реалізації взаємозв'язків і взаємовідносин між банківськими установами.

Саме тому, дослідження функціонування банківської системи будь-якої країни або групи країн характеризує не лише становище банківського сектору, а й загальноекономічну ситуацію в країні.

Майже двадцятирічний досвід функціонування Європейського Центрального банку дозволяє зробити певні висновки про ефективність його монетарної політики в умовах економічного піднесення, а також в умовах світової валютно-фінансової кризи 2008 року, досягнення та підтримання макроекономічної рівноваги в Європейському Союзі.

До функцій ЄЦБ включено здійснення контроль над кредитними інститутами, сприяння підвищенню зайнятості, стійкому економічному зростанню, високому ступеню конвергенції національних економічних систем ЄС, підтримання цінової стабільності, боротьба з інфляцією.

Отже, ЄЦБ покликаний здійснювати незалежну

Загальнодержавний архів
ЛНУ імені Івана Франка
Вхідний № 658
19.06 2017

грошово-кредитну політику в євро зоні, національні центральні банки при цьому втрачають свою автономію й отримують уніфіковані статuti, остаточно усувається можливість покривати дефіцити держбюджетів за рахунок емісії або позик центральних банків.

Значущий внесок у розробку інструментів монетарної політики центральними банками вже було зроблено зарубіжними та українськими дослідниками, однак інструментарій оцінки, передбачення та аналізу банківських ризиків, що є наявним у використанні як регулятора багатонаціональної банківської сфери, так і індивідуальних фінансових установ, все ж є недосконалим, потребує подальшого підвищення ефективності.

І саме необхідність вдосконалення наявного аналітичного інструментарію для підвищення результативності політики ЄЦБ на соціально-економічний розвиток країн євро зони та подолання значного рівня безробіття в умовах фінансової кризи зумовила актуальність теми дисертаційної роботи Костюченко Н.П., яка присвячена вдосконаленню інституційних та аналітичних механізмів проведення монетарної політики ЄЦБ для попередження та запобігання високого рівня безробіття.

Актуальність обраної теми дисертації також підтверджується й тим, що вона виконана у межах науково-дослідної теми кафедри світового господарства і міжнародних економічних відносин Одеського національного університету імені І.І. Мечникова в межах теми: «Аналіз розвитку національних фінансових систем в умовах глобальної нестабільності» (номер державної реєстрації 0116U006387).

2. Достовірність і обґрунтованість наукових положень, висновків та рекомендацій

Наукові положення, висновки і рекомендації здобувача можна вважати достатньо обґрунтованими, що підтверджується змістовним критичним дослідженням численних вітчизняних та зарубіжних наукових праць з проблем монетарної політики, класичних та сучасних теорій досягнення

макроекономічної рівноваги, теорій зайнятості та безробіття, світової економіки та міжнародних економічних відносин.

Обґрунтованість наукових тверджень та висновків забезпечується вдалим поєднанням автором сучасних методів наукових досліджень. У дослідженні теоретичних аспектів і підходів до вивчення проблеми впливу монетарної політики на зайнятість у ЄС використано: історико-логічний метод; метод системного узагальнення; системно-структурний аналіз наукових ідей і концепцій; методи кількісного та якісного порівняння; історичний метод; регресійний аналіз для побудови моделей; аналізу та синтезу.

Дисертаційна робота виконана на даних вітчизняних та світових регуляторних та статистичних інституцій. Базу дослідження становлять офіційна статистична інформація Міжнародного Валютного Фонду, Світового банку, Євробарометра, ЄЦБ, а також Українсько-Європейського центру з питань законодавства та інших інституцій, матеріали міжнародних науково-практичних конференцій і практичних семінарів, круглих столів, тематичних презентацій.

3. Наукова новизна, теоретична і практична значущість дослідження, обґрунтованість її положень та висновків

Оцінюючи в цілому науково-теоретичний та практичний доробок автора, в опонованій дисертаційній роботі виокремлено ряд положень, які містять елементи наукової новизни та характеризують вклад здобувача у розв'язання проблеми виявлення слабких місць і вдосконалення інституційних та аналітичних механізмів здійснення монетарної політики ЄЦБ в умовах сучасних кризових викликів.

Автором вперше розроблено науково-методичний інструментарій для оцінки ефективності монетарної політики ЄЦБ, визначено головні виклики монетарної політики. Було визначено альтернативні шляхи підвищення ефективності монетарної політики ЄС для національних економік на основі моделей, побудованих за методом OLS та проаналізовано, чи може ЄЦБ за допомогою інфляційного таргетування та відсоткової ставки впливати на

рівень безробіття в європейських країнах. За результатами, отриманих для трьох груп країн, сформульовано висновки та рекомендації.(с. 119-128).

У дисертаційній роботі запропонований індикатор на базі вартості одиниці праці, який не вимагає індивідуального встановлення критичного значення для кожної точки спостереження, має лише один рівень агрегування та в історичній ретроспективі демонструє як попередження кризових явищ у своїй динаміці, так і поточний стан національної економіки через абсолютні та відносні значення показника (с. 80-102).

У дослідженні здійснено альтернативний аналіз ефективності монетарної політики ЄЦБ з використанням моделі Е. Фарвакью 2010 року з урахуванням незалежного фактора довіри населення, соціо-демографічних показників, взятих з незалежного соціологічного опитувальника Євробарометра, а також макроекономічних показників безробіття, інфляції та ВВП, проведено емпіричну обробку репрезентативної бази показників за 2012 – 2014 рр., тобто за період, коли склад ЄС та єврозони зазнав істотних змін, а ЄЦБ до 2012 року не концентрувався на зменшенні рівня безробіття в Європі. Згідно з результатами проведеного дослідження найбільше на довіру населення до ЄЦБ впливають рівень зайнятості, а також кількість років отриманої освіти, приналежність до того чи іншого соціального класу та незначний вплив інфляції. (с. 103-113).

Автором систематизовано теоретичні підходи до класифікації та визначення альтернативних шляхів підвищення ефективності монетарної політики ЄС щодо безробіття для національних економік і факторів, які впливають на державну політику під час регулювання кризи для країн-членів єврозони та країн, які не входять в угруповання; на основі досліджень західних учених проведено порівняльний аналіз теорій подолання безробіття та побудовано таблицю, яка є синтезом цих теорій і власних авторських розробок. (с. 55-61).

У роботі набули подальшого розвитку дослідження перспектив приєднання до єврозони нових країн-учасниць під час кризи на підставі аналізу моделі Дікінсона і Дескібе. Запропоновано власний підхід до оцінювання на базі моделі за методом OLS. (с.132-140). Отримані результати

послужили підставою для висновків та рекомендацій країнам, які планують приєднатися до Єврозони програма подолання безробіття в Україні з використанням прикладів монетарного регулювання за допомогою інструмента інфляції в трьох групах країн і моделі, побудованої за методом OLS. Сформульовано висновки та конкретні рекомендації щодо підвищення рівня зайнятості (с.146-150).

4. Повнота викладення наукових положень, висновків і рекомендацій в опублікованих автором працях

Наукові положення, висновки і рекомендації, представлені в дисертації, є повними та вичерпними. За результатами досліджень опубліковано 14 наукових робіт, 6 з яких у провідних наукових фахових виданнях України, 1 стаття у міжнародному журналі. Загальний обсяг публікацій, що належать автору складає 7,6 др. арк..

5. Практичне значення наукових результатів

Практичні рекомендації та пропозиції, викладені в дисертації, можуть бути використані в діяльності Національного банку України, Міністерства фінансів, Міністерства закордонних справ з метою подолання кризових явищ у фінансовій системі України, зокрема у банківському секторі, та недопущення їх у майбутньому.

Отримані автором висновки та запропоновані практичні рекомендації щодо використання монетарної політики для регулювання рівня зайнятості в країнах ЄС мають важливе значення для наукового обґрунтування і впровадження стратегії використання цих важелів в Україні на шляху приєднання до ЄС у кризовий період.

Матеріали роботи також можуть бути використані науковими працівниками при подальшій розробці проблемних питань монетарної політики та її впливу на зайнятість, викладачами вищих навчальних закладів – при підготовці лекцій, спецкурсів і навчальних посібників із питань монетарної політики ЄЦБ та її впливу на безробіття за умов кризи. Результати

дослідження використовуються у навчальному процесі, зокрема при викладанні дисциплін “Міжнародні економічні відносини”, “Міжнародні фінанси” в Одеському національному університеті імені І.І. Мечникова.

6. Дискусійні положення та недоліки дисертаційної роботи

Незважаючи на в цілому достатньо високий науковий рівень розробок здобувача, обґрунтованість одержаних результатів, дисертація містить певні недоліки і дискусійні положення.

1. У першому розділі автор значну увагу приділяє опису формальних моделей поведінки фірм, працівників, держави на ринку праці, тобто на мікрорівні, не використовуючи це для подальшого аналізу впливу політики ЄЦБ, обмежуючись тільки макроекономічними показниками (с.30-35, с.40-46), що порушує теоретичну та емпіричну логіку дисертаційного дослідження.

2. Автор пропонує дві моделі для аналізу впливу макроекономічних показників на безробіття, які включають спільні змінні, що можна б було замінити на одну теоретичну модель з різними специфікаціями (різний набір незалежних макроекономічних параметрів)(с.74-75,с.85). Доцільно було б проаналізувати вплив таких макроекономічних показників, як споживання населення та інвестиції приватного та державного як елементи кейнсіанської теорії ефективного попиту.

3. Викликають певні сумніви регресійні моделі щодо впливу макроекономічних показників на безробіття з точки зору їхньої статистичної значимості. Автор не вказує кількості спостережень, а також t-статистику щодо значимості коефіцієнтів рівняння(с.80-100). Для збільшення кількості спостережень необхідно було використати панельні регресії для групи країн, а не здійснювати для однієї країни за короткий період часу.

4. У дисертації автором вибрано країни з достатньо низьким середнім рівнем безробіття, а не такі країни ЄС, як Іспанія, Греція, Італія, в яких проблема безробіття надзвичайно гостра.

5. В дисертації було б доцільно визначити за правилом Тейлора оптимальні процентні ставки ЄЦБ для ефективного функціонування економіки,

створення робочих місць, а також дослідити рівень фінансової лібералізації внутрішньої та зовнішньої, яка може стати однією з причин кризового стану.

6. В дисертації відсутнє емпіричне дослідження передкризових та посткризових показників інфляції та безробіття та їхньої відповідності кривій Філіпса.

7. В окремих місцях дисертаційна робота перевантажена загальними теоретичними формулами (с. 25-46), які не використовуються у подальшому аналізі впливу монетарної політики ЄЦБ на безробіття.

8. Автор допускає певні стилістичні та редакційні помилки (с. 18, с. 39), використовує слово ставка замість темп зростання. В таблиці Б1. не представлені основні показники функціонування фінансових систем (ринкова капіталізація, фінансова глибина, частка кредитів приватному сектору), а тільки макроекономічні показники.

Водночас зазначені зауваження не є принциповими, у певних випадках вони носять дискусійний характер та в цілому не знижують загальної позитивної оцінки дисертаційної роботи Костюченко Н.П., її наукової і практичної цінності.

7. Відповідність дисертації вимогам «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника»

Дисертаційна робота Костюченко Наталії Петрівни „Вплив політики ЄЦБ на зайнятість в Європейському Союзі в умовах боргової кризи” виконана на високому науково-теоретичному рівні та є самостійною завершеною науковою роботою, в якій отримано нові науково обґрунтовані результати стосовно підвищення ефективності монетарної політики у боротьбі з безробіттям.

Опубліковані автором дослідження наукові роботи та автореферат повністю відображають основні положення змісту дисертації. Висловлені зауваження та дискусійні положення не впливають на загальну позитивну оцінку роботи.

Дисертаційна робота відповідає вимогам пп. 11-14 «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого

наукового співробітника», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 року № 567, які висуваються до кандидатських дисертацій, а її автор заслуговує присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.02 – світове господарство і міжнародні економічні відносини.

ОФІЦІЙНИЙ ОПОНЕНТ:

завідувач кафедри міжнародного економічного аналізу і фінансів

Львівського національного університету

імені Івана Франка,

кандидат економічних наук, доцент

15.06.2017

Ю.І. Біленко

